

Επιχείρηση ALBA

ο ελληνικός στρατός (ξανά) στην Αλβανία

Απρίλιος - Αύγουστος 1997

Επιχείρηση “Αυγή” (σα να λέμε “Ξένιος Ζευς”)

Στα μέσα του Απριλίου 1997 δυνάμεις του ελληνικού στρατού αναχώρησαν για την Αλβανία συμμετέχοντας σε πολυεθνική δύναμη που θα επενέβαινε στη χώρα με σκοπό τη δημιουργία “ασφαλούς περιβάλλοντος και την εξασφάλιση της διεξαγωγής εκλογών”. Η όλη επιχείρηση αποφασίστηκε στις 28 Μαρτίου στον ΟΗΕ, τέθηκε υπό την αιγίδα του ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη) και μιας και η “δημιουργία ασφαλούς περιβάλλοντος” με την αρωγή στρατευμάτων είναι ως γνωστόν πράξη ανθρωπιστική, η αποστολή βαφτίστηκε με το χαριτωμένο όνομα “ALBA” που στα αλβανικά σημαίνει “αυγή”.

Θα περίμενε εύλογα ίσως κανείς πως η επιχείρηση “Αυγή” θα συναντούσε αντιστάσεις σε τούτη τη χώρα ως η βαλκανική εκδήλωση της προχωρημένης... χαρραυγής του τέταρτου παγκοσμίου πολέμου. Αλλά εδώ, τα μαύρα μεσάνυχτα! Τη δεκαετία του '90 οι Έλληνες είχαν αρχίσει να εξοικειώνονται ευχάριστα με την ιδέα ότι η χώρα τους ανήκει στους δυνατούς παίκτες της Βαλκανικής. Είχαν ήδη κουνήσει τα μαντιλάκια τους αποχαιρετώντας τα στρατά μας σε προηγούμενη “ανθρωπιστική” αποστολή (στη Βοσνία) και λίγα χρόνια μετά την ALBA θα έπρατταν το ίδιο με μια παρόμοια αποστολή στο Κόσοβο. Είχαν μάλιστα ανακαλύψει - ως πονηρός και δαιμόνιος λαός που είναι - μια “παραγωγική σχέση” μεταξύ πολεμικής ανάφλεξης στα Βαλκάνια και Χρηματιστηρίου. Ζητήματα του είδους αν πρέπει να τζογάρει κανείς στη ΜΕΤΚΑ του Μυτιληναίου ή στη Μινόνα Λάινς απασχολούσαν κάθε αξιοπρεπές νοικοκυριό εκεί στα μέσα προς τα τέλη των 90's, με ιδιαίτερη μάλιστα ένταση κάθε φορά που ελληνική αρβύλα πατούσε σε έδαφος βαλκανικού κράτους για να “εξανθρωπίσει” τους βαλκάνιους προλετάρους. Εξ ου και στο κάτω μέρος των τηλεοπτικών οθονών την περίοδο εκείνη παρήλαυναν ολημερίς και ολονυχτίς νούμερα του χρηματιστηρίου. Η αλήθεια βέβαια είναι ότι εκείνες οι στιγμές μέσα στην ημέρα που οι σαπουνόπερες της tv αναμιγνύονταν στην οθόνη με τα σκαμπανεβάσματα των χρηματιστηριακών δεικτών θα αρκούσαν για να κάνουν και τους λιγότερο υποψιασμένους να καταλάβουν ότι κάτι πάει πολύ στραβά εδώ πέρα. Κάτι δε μειοψηφίες σαν του λόγου μας, που ψυχανεμίζονταν πως αυτή η τηλεοπτική μείξη λογίων λογίων νούμερων σαπουνόπερας με την πορεία των μετοχών της ΜΕΤΚΑ σίγουρα κάτι κακό προοιωνίζει, μιλούσαν για ελληνικό ιμπεριαλισμό. Έλα όμως που είχαν να αναμετρηθούν με τους ογκόλιθους του λενινισμού που το ‘χαν λύσει διαπαντός το ζήτημα μιας και “δίχως ανεπτυγμένα μονοπώλια είσαι ιμπεριαλιστής του κώλου” (αφού το ‘πε και ο δάσκαλος Λένιν, stupid!). Οπότε, όπως καταλαβαίνετε, η κατάσταση του “λαού” την εποχή που ο ελληνικός στρατός πήγαινε να στρατοπεδεύσει στη γειτονική Αλβανία ήταν... άστα να πάν' στο διάολο (και στο μεταξύ, ό,τι αρπάξει ο κώλος μας).

Φυσικά η εξωτερική πολιτική της χώρας μας το 1997 δεν ήταν διόλου σε κατάσταση μαύρα μεσάνυχτα. Η αποστολή στρατιωτικής δύναμης στην Αλβανία ήταν κίνηση απόλυτα δεμένη με τους πάγιους στόχους του ελληνικού επεκτατισμού στη νότια Αλβανία. Τούτη τη φορά όμως η εξυπηρέτηση αυτών των στόχων υλοποιούνταν με πολύ διαφορετικές μεθόδους απ' ό,τι στις αρχές της δεκαετίας. Να θυμίσουμε εν τάχει πως στις αρχές της δεκαετίας του '90 το ελληνικό κράτος θέλησε να εκμεταλλευτεί μονομερώς την κατάρρευση του αλβανικού καθεστώτος

προς όφελος της επέκτασης των συνόρων του. Πράκτορες, οργανώσεις της μειονότητας, εθνικιστικά σωματεία, ιδρύματα για τον “ελληνισμό της Βορείου Ηπείρου” χρηματοδοτήθηκαν από το ελληνικό υπουργείο εξωτερικών με στόχο την την προσάρτηση της νότιας Αλβανίας. Τα σχέδια αυτά κατέρρευσαν όταν πλέον έγινε σαφές πως το ελληνικό κράτος δεν παίζει μόνο του στη βαλκανική και ότι η όποια αλλαγή συνόρων ήταν διαδικασία πολύ πιο δύσκολη στην υλοποίηση από ό,τι ήθελαν να ελπίζουν οι Έλληνες και εξόχως ενοχλητική για άλλα κράτη με συμφέροντα στην περιοχή, όπως π.χ. η Ιταλία. Η υπόθεση ΜΑΒΗ είναι αρκετά διαφορετική για τη φύση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και τις περιπέτειες που γέννησε στις ελληνο-αλβανικές σχέσεις στις αρχές των 90's (για περισσότερα, διαβάστε τα σχετικά αφιερώματα για τη ΜΑΒΗ στα δύο προηγούμενα τεύχη).

Όταν λοιπόν το 1997 η Αλβανία κινδύνευσε για δεύτερη φορά με κατάρρευση, λόγω της χρεοκοπίας των παρατραπεζών, το ελληνικό κράτος ενεπλάκη και πάλι στα εσωτερικά της αλλά αυτή τη φορά μέσω της συμμετοχής σε πολυεθνική δύναμη και κατόπιν συνεννόησης με άλλα ευρωπαϊκά κράτη και διεθνείς θεσμούς. “Κόσμος” δηλαδή πράγματα τούτη τη φορά! Πράγματι, οι εποχές που οι Έλληνες θεωρούσαν πως μπορούσαν μονομερώς να αδράξουν τις ευκαιρίες της έναρξης του τέταρτου παγκοσμίου πολέμου που ξεδιπλώνονταν στη γειτονιά τους, επιδιώκοντας απ' τη μια την προσάρτηση της “β. Ηπείρου” κι απ' την άλλη τη “λύση είναι μία, σύνορα με τη Σερβία”, είχαν περάσει ανεπιστρεπτή. Το πεδίο των διακρατικών ανταγωνισμών στην περιοχή ήταν αρκετά σύνθετο για να τους κάνει τη χάρη.

Το ιστορικό της στρατιωτικής επιχείρησης στην Αλβανία έχει το ενδιαφέρον του και μ' αυτό θα ασχοληθούμε αμέσως παρακάτω. Η επιχείρηση ALBA είναι ένα καλό παράδειγμα του πώς διεξάχθηκε η πολιτική αναθέρμανσης του ελληνικού επεκτατισμού στη νότια Αλβανία, υπό συνθήκες διακρατικών ανταγωνισμών αλλά και “ωρίμανσης” της εξωτερικής πολιτικής της Ελλάδας. Άλλωστε, το ‘χουμε ξαναπεί, σε τούτο το περιοδικό μας αρέσει πολύ να σκαλίζουμε τη δεκαετία του '90. Η συνεχής αναδρομή και εξοικείωση με την πρόσφατη ιστορία του κράτους και της κοινωνίας μας, μας κάνει γενικώς “καλύτερους” ανθρώπους.

Η Αλβανία υπό κατάρρευση: πυραμίδες και εξέγερση

Η επιχείρηση ALBA είπαμε ότι στόχευε στην εμπέδωση της τάξης και της ασφάλειας στη γειτονική χώρα και την εξασφάλιση της διεξαγωγής εκλογών. Ένα μήνα πριν από την έναρξή της, τον Μάρτιο του 1997, ξέσπασαν σφοδρές εξεγέρσεις στην Αλβανία. Αφορμή ήταν η κατάρρευση των περιφέρμων “πυραμίδων”, διαφόρων δηλαδή παρατραπεζών που προσέφεραν υψηλότατο επιτόκιο στις καταθέσεις (μέχρι και 50% το μήνα). Οι πυραμίδες άνθισαν στην Αλβανία μέσα στη δεκαετία του '90 και λέγεται πως ο μισός σχεδόν πληθυσμός της χώρας είχε κατέθει τις οικονομίες του σε αυτές!. Πολλοί Αλβανοί μετανάστες στην Ελλάδα κατέθεταν συνάλλαγμα σε αυτά τα πυραμιδοειδή σχήματα, μην έχοντας άλλη επιλογή μιας και στις ελληνικές τράπεζες για να κάνεις -ως γνωστόν- συναλλαγή πρέπει να έχεις χαρτιά. Και σε ό,τι αφορά τα χαρτιά την εποχή εκείνη... “πάνω από 300.000 Αλβανοί στην Ελλάδα είναι χωρίς άδεια παραμονής”².

Ελληνες σε Αργυρό

Αναβαθμισμένη η ελληνική αποστολή θα ανα

ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΡΙΑΝΗΣ

Σύντομα και οι δύο χώρες θα αποκτήσουν πλήρη αλληλεγγύη στην Ελλάδα στην Αλβανία στα πλαίσια της πο-
λιτιστικής και οικονομικής συνεργασίας.
Επίσης, λόγω των αυξανόμενων ανα-
γκών, κάποιες περιπτώσεις μετα-
κινήσεων στην Αλβανία, αλλά και της
επιθυμίας της Αλβανίας να πάρει θέ-
σεις σε θέσεις του ελληνικού Νότου.
Η Ελλάδα θα συνεχίσει να προσφέρει
Αλβανία των διασποράς στην Αλβανία
στην περίοδο της επόμενης εβδομάδας με
200 έως και 300 στελέχη. Είναι, όμοι-
α με τον με τον πρόεδρο και τον υφυπεξ
και στις αρχές των προηγούμενων.
Από το κείμενο από τις εφημερίδες (Ε-
φημερίδα, 11/3/1997). Απ. Τσακαλίδης, 11/3/1997.
Επίσης, 11/3/1997. Απ. Τσακαλίδης, 11/3/1997.
Επίσης, 11/3/1997. Απ. Τσακαλίδης, 11/3/1997.

καστρο-Ελμπασάν

πτυχθεί από Τίρανα έως Κακαβιά

Αριστερά, εποχές που ο Τσοκατζόπουλος ήταν εθνικά χρήσιμος. Η προοπτική της εγκατάστασης Ελλήνων στρατιωτών στον αλβανικό νότο γεμίζει χαρά τον ελληνικό τύπο (Εξουσία 10/4/1997). Δεξιά ο υφυπεξ Γιάννος Κρανιδιώτης σε επίσκεψή του στο Αργυρόκαστρο στα μέσα Μαρτίου 1997 σε στυλ "μην ανησυχείτε, ερχόμαστε" (Τα Νέα 19/3/1997).

Οι κραδασμοί των παρατραpezών είχαν ήδη αρχίσει να γίνονται αισθητοί στην Αλβανία αρκετό καιρό πριν. Από τις αρχές δε του 1997 διάφορες πυραμίδες άρχισαν να καταρρέουν με τις καταθέσεις των πελατών να κάνουν φτερά. Η αλβανική κυβέρνηση σε μια προσπάθεια να συγκρατήσει την κατάσταση που έβαινε εκτός ελέγχου εξήγγειλε τον Δεκέμβριο του 1996 πως όσες πυραμίδες πληρούν τα κριτήρια (π.χ. προβούν σε μειώσεις επιτοκίων) θα μετατραπούν σε νόμιμες ιδιωτικές τράπεζες. Τελικά, η κυβέρνηση αναγκάστηκε τον Ιανουάριο του 1997 να δεσμεύσει όλες τις καταθέσεις των πυραμίδων στις κρατικές τράπεζες και απαγόρευσε με νόμο τη λειτουργία τους. Έκτοτε οι διαδηλώσεις μικροκαταθετών άρχισαν να γίνονται καθημερινό φαινόμενο με κύριο αίτημα την επιστροφή των καταθέσεών τους και την παραίτηση του Αλβανού προέδρου της χώρας Σαλί Μπερίσα, τον οποίο και θεωρούσαν ως κύριο υπαίτιο της απάτης. Καθώς όμως η απόγνωση από τις απώλειες των καταθέσεων γινόταν μέρα με τη μέρα και βαθύτερη, οι διαδηλώσεις άρχισαν να γίνονται όλο και πιο βίαιες, ιδιαίτερα στις πόλεις του αλβανικού νότου όπου υπήρξαν και οι μεγαλύτερες απώλειες. Οι εξεγέρσεις αυτές ήταν σφοδρότατες με επιθέσεις στα στρατόπεδα της χώρας. Οι εξεγερμένοι πληθυσμοί έκαναν ντου σε στρατιωτικές αποθήκες και έπαιρναν όπλα, με αποτέλεσμα οι δυνάμεις ασφάλειας της χώρας να φτασουν στα πρόθυρα της ολοσχερούς κατάρρευσης³. Έτσι στις 2 Μαρτίου η χώρα κηρύχτηκε σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Η κυβέρνηση Μέξι παραίτηθηκε, μια νέα κυβέρνηση εθνικής ενότητας υπό τον Μπασκίν Φίνο συγκροτήθηκε με σκοπό τη διεξαγωγή εκλογών μέσα στο καλοκαίρι του 1997 και ο Σαλί Μπερίσα επανεξελέγη από το κοινοβούλιο πρόεδρος.

Οι έλληνες πλάσονται

Φυσικά η κατάσταση κάθε άλλο παρά εξομαλύνθηκε. Στην Ελλάδα, οι εφημερίδες της περιόδου παρέθεταν καθημερινά χάρτες της Αλβανίας όπου προβαλλόταν η εικόνα ενός κράτους χωρισμένου στα δύο: στον βορρά, που τελούσε υπό τον έλεγχο της κυβέρνησης, και στο νότο υπό τον έλεγχο των εξεγερμένων ομάδων, των "ένοπλων συμμοριών" κ.ά. Ό,τι πρέπει δηλαδή η κατάσταση για να μην μείνει αμέτοχο το ελληνικό κράτος. Έτσι ο υφυπ. Εξωτερικών Γιάννος Κρανιδιώτης επισκέφτηκε τα Τίρανα στις 9 Μαρτίου και συναντήθηκε με τον πρόεδρο Σαλί Μπερίσα για να του πει μέσες άκρες πως αν δεν μετρίαζε τις φιλοδοξίες του και δεν αποχωρούσε ησύχως από τον προεδρικό θώκο, όπως αξίωναν η αντιπολίτευση και οι εξεγερμένοι του νότου, τότε η "πτώση του" διόλου ομαλή θα ήταν, η οικονομική βοήθεια από την Ελλάδα κάθε άλλο παρά δεδομένη, ενώ στο βάθος αναμενόταν στρατιωτική επέμβαση από τον ΟΗΕ, στην οποία προφανώς και θα συμμετείχε η Ελλάδα. Ταυτόχρονα, ο υφυπεξ υπονόησε σε συνέντευξη τύπου πως η Ελλάδα σκόπευε να στηρίξει τη λύση Φάτος Νάνο (ηγέτη του σοσιαλιστικού κόμματος Αλβανίας) ως προέδρου, που μέχρι τότε παρέμενε φυλακισμένος από το καθεστώς Μπερίσα. Αυτό θα πει νταβατζιλίκι, εεε... σόρυ "δυναμική διπλωματία"! Ας δούμε μια πρώτη αξιολόγηση των κινήσεων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής από την εφημερίδα "Εξουσία" στις 11 Μαρτίου 1997:

(...) η πολιτική ηγεσία του τόπου αντιμετώπισε με υποδειγματική σύμπτωση το αλβανικό ζήτημα. Πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, οι ηγέτες της αντιπολίτευσης αποδείχθηκαν αντάξιοι της κρισιμότητας των περιστάσεων.

Το αρραγές εσωτερικό μέτωπο διευκόλυνε πολύ τους χειρισμούς της ελληνικής κυβέρνησης. Επέτρεψε στον υφυπουργό Εξωτερικών να εμφανιστεί στα Τίρανα με συγκροτημένη θέση και να δρομολογήσει πολιτική λύση που διασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό τα ελληνικά συμφέροντα στην περιοχή. Σημαντική ήταν προς αυτή την κατεύθυνση και η συνεργασία της Αθήνας με τη Ρώμη και τους άλλους δυτικούς εταίρους, κατά τέτοιο τρόπο μάλιστα ώστε να αναγνωρίζεται κάθε επισημότητα της Ελλάδας να κρατά πρωτεύοντα ρόλο στη λύση του Αλβανικού. Αυτή η επιτυχία (...) πρέπει να αποτελέσει την πυξίδα για μια ριζικά ανανεωμένη βαλκανική πολιτική.

Από το 1989 η χώρα μας πέφτει σε αλληπάλληλα διπλωματικά σφάλματα. (...) η ανισόρροπη πολιτική μας στο Γιουγκοσλαβικό και η άνευ όρων υποστήριξη του Σλ. Μιλόσεβιτς, καθώς και η επί μακρόν διατήρηση της σύγκυσης περί το Σκοπιανό υπήρξαν μερικά μόνο από τα "μελανά" σημεία της πολιτικής μας στην περιοχή. Γι'αυτό η "Ε" πιστεύει πως η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να αφυπνισθεί (...) και η συνεννόηση που επετεύχθη στο Αλβανικό να αποτελέσει εναρκτήριο λάκτισμα για μια νέα βαλκανική πολιτική.

(Το Αλβανικό, πυξίδα για σοβαρή εξωτερική πολιτική..., Εξουσία 11/3/1997)

Ιδού λοιπόν ο απολογισμός της εξωτερικής πολιτικής της Ελλάδας εν έτει 1997: το εσωτερικό μέτωπο είναι αρραγές (τα κόμματα στηρίζουν, οι νοικοκυραίοι είναι μεθυσμένοι με τους δείκτες του χρηματιστηρίου, οι υπόλοιποι πέρα βρέχει), η ελληνική διπλωματία είναι πλέον ισορροπημένη καθώς παίζει μπάλα με τους διεθνείς συσχετισμούς δυνάμεων προωθώντας τα ελληνικά συμφέροντα (και τις "μελανιές" των αρχών της δεκαετίας ας τις ξεχάσουμε). Tout va bien!

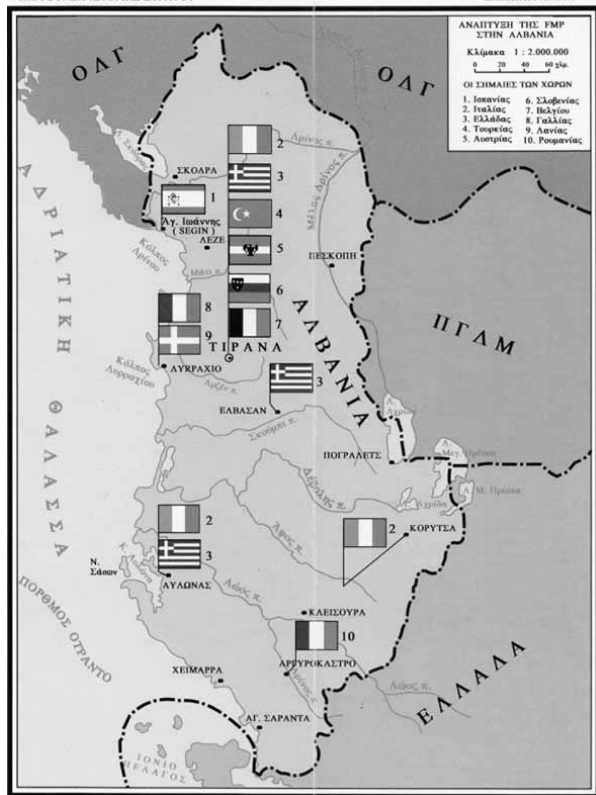
Η μόνη γκρίνια στο εσωτερικό της χώρας ήταν γιατί η κυβέρνηση επέμενε να συνδιαλέγεται με τον Μπερίσα (που οι μέρες του ήταν μετρημένες) και δεν είχε ακόμα ρίξει γέφυρες επικοινωνίας με τους εξεγερμένους του νότου όπου "έχουμε συμφέροντα και ελληνική μειονότητα"⁴. Όμως επρόκειτο για γκρίνια που έμελλε κι αυτή να κατασιγάσει μιας και η "ισορροπημένη και σοβαρή" εξωτερική πολιτική βρήκε την ευκαιρία να ρίξει γέφυρες με τους εξεγερμένους του νότου τη στιγμή που έπρεπε. Και η στιγμή εκείνη ήταν όταν στα μέσα του Μαρτίου οι ταραχές εντάθηκαν σε τέτοιο βαθμό που στα Τίρανα οι πρεσβείες των δυτικών κυβερνήσεων άρχισαν να εκκενώνονται, ο Φάτος Νάνο αποφυλακίστηκε από τους εξεγερμένους και ο Σαλί Μπερίσα φημολογούνταν ότι σκεφτόταν να φύγει στο εξωτερικό για να γλιτώσει το λιντσάρισμα και τη δολοφονία. Η αλβανική κυβέρνηση απέστειλε αίτημα για αποστολή πολυεθνικής δύναμης με σκοπό την επιβολή της τάξης και τότε λοιπόν είναι που ο έλληνας υφυπεξ επισκέφθηκε ξανά τα Τίρανα, παρέα με αντιπροσωπεία του ΟΑΣΕ για να συζητήσει το αίτημα, δηλώνοντας παράλληλα τις προθέσεις του να επισκεφθεί το Αργυρόκαστρο μοναχούλης του όμως, δίχως τους international φίλους του. Με ιδιαίτερο ενθουσιασμό υποδέχτηκε ο ελληνικός τύπος την πρόθεση του υφυπεξ να επισκεφθεί τον αλβανικό νότο. Ο ειδήμων σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και γνωστός για τα πατριωτικά του φρονήματα Σταύρος Λυγερός επικροτούσε την πρωτοβουλία και μάλιστα υπερθεμάτιζε, γράφοντας ότι (οι τονισμοί είναι της εφημερίδας - δώστε βάση):

Η Αθήνα δεν έχει κανένα λόγο να συμφωνήσει σε μια επιχείρηση που στρέφεται εναντίον των εξεγερμένων, αλλά αυτό δεν σημαίνει αποχή από τις σχετικές διαβουλεύσεις. Αντιθέτως η ελληνική διπλωματία πρέπει να συμμετέχει ενεργά στη διαχείριση της κρίσης εκ μέρους των Δυτικών. Ο Γιάννος Κρανιδιώτης σωστά λοιπόν θα είναι παρών στις συνομιλίες στο Δυρράχιο με ταξύ ΟΑΣΕ και Αλβανών πολιτικών, αλλά παράλληλα πρέπει να αποκαταστήσει έναν προνομιακό διάλογο με την ηγεσία των εξεγερμένων. Γι' αυτό και επιβάλλεται να πάει το ταχύτερο δυνατό και στο Αργυρόκαστρο. Το επιβάλλει η προστασία της ελληνικής μειονότητας, αλλά και τα συμφέροντα της χώρας.

Το έδαφος είναι ήδη στρωμένο και η ευκαιρία μοναδική. Η χθεσινή αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας ήταν μία επιβεβλημένη κίνηση, που "έδεσε" περαιτέρω τον αλβανικό Νότο με την Ελλάδα.

(Η Ελλάδα να στηρίξει την αλβανική επανάσταση, Εξουσία 14/3/1997)

Πονηρούλη Λυγερέ, σε διπλό ταμπλό το παιχνιδάκι που προτείνεις: Γιάννος-Δυρράχιο-ΟΑΣΕ αλλά και Γιάννος-Αργυρόκαστρο-ευκαιρία μοναδική! Όμως το ελληνικό υπεξ είχε όντως "σοβαρέψει" που σημαίνει ότι δεν έκανε κινήσεις βιαστικές, περιμένοντας να γίνει ξεκάθαρο το "πού θα γείρει η πλάστιγγα" δίχως άμεσα να "κόψει τις γέφυρες με τον Μπερίσα". Ο Γιάννος κατά συνέπεια δεν πήγε (προς

Χάρτης της Αλβανίας με τις περιοχές όπου εγκαταστάθηκαν τα στρατά της επιχείρησης ALBA. Η ελληνική πολιτική ηγεσία ήθελε περισσότερες ελληνικές σημαϊούλες προς το νότο. Δεν τα πήγε πάντως άσχημα.

Μέσα προς τέλη Απριλίου 1997. Αποβίβαση στο Δυρράχιο του ελληνικού στρατού. (Πηγή: Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού)

το παρόν...) στο Αργυρόκαστρο και ο ελληνικός τύπος διέγινωσε στην πολιτική αυτή "σημεία ελληνικής σύγχυσης στην Αλβανία". Και πάλι στην εφημερίδα Εξουσία στις 15 Μαρτίου 1997 διαβάζουμε πως: "(...) Ο κ. Κρανιδιώτης ήθελε να επισκεφθεί το Αργυρόκαστρο και να αποκαταστήσει με επισημότητα τους διαύλους επικοινωνίας της Αθήνας με τους ηγέτες της εξέγερσης. Κάτι που με φαντασμαγορικό (αλλά χωρίς ουσία) τρόπο επιχείρησε να κάνει η ιταλική κυβέρνηση στο πλαίσιο ενός διακριτικού αλλά σαφούς διπλωματικού ανταγωνισμού με την Αθήνα. Η συγκεκριμένη πρόταση δεν βρήκε πρόσφορο έδαφος καθώς στο ελληνικό υπεξ επικρατούσε η άποψη πως ακόμα δεν έχει ξεκαθαρίσει προς ποια κατεύθυνση οδηγείται η έκρυθμη κατάσταση επί της ουσίας όμως ο λόγος ήταν να μην κοπούν οι "γέφυρες" με τον Σαλί Μπερίσα. Με την ίδια προφανώς λογική ο πρέσβης μας στα Τίρανα κ. Πρεβεδουράκης έστειλε καθησυχαστικά μηνύματα στην Αθήνα, ακόμα κι όταν οι εξεγερθέντες κατελάμβαναν τις πόλεις τη μία μετά την άλλη και έφταναν στα Τίρανα. Και απέτρεπε εκείνους που επέμεναν να αποκατασταθεί επικλιωνία με τους ηγέτες της εξέγερσης του Νότου, οι οποίοι, από την πλευρά τους, εκλιπαρούσαν για ελληνική ανθρωπιστική βοήθεια"⁵.

Η επίσκεψη τελικά του υφυπεξ στο νότο αναβλήθηκε για λίγες μέρες. Κι όταν πλέον στον ΟΑΣΕ οριστικοποιήθηκαν οι αποφάσεις για αποστολή στρατιωτικής δύναμης στην Αλβανία, στην οποία κλειδώσε και η συμμετοχή της Ελλάδας, τότε ο Κρανιδιώτης επισκέφτηκε το Αργυρόκαστρο όπου συναντήθηκε με εκπροσώπους των εξεγερμένων. Στη συνάντηση αυτή που έγινε στις 18 Μαρτίου, οι εκπρόσωποι λέγεται ότι ζήτησαν την παρέμβαση της Ελλάδας ώστε να παραιτηθεί ο Μπερίσα, ότι δεν θα αφήσουν τα όπλα αν δεν φύγει ο Μπερίσα ακόμα και αν η στρατιωτική δύναμη που θα εγκατασταθεί στη χώρα κληθεί να κάνει κάτι τέτοιο. Τα άκουσε με μεγάλη κατανόηση αυτά ο λυγερός μας διπλωμάτης Γιάννος, κούνησε πάνω-κάτω το κεφάλι και στη συνέχεια επισκέφθηκε τη Δερβίτσανη όπου μίλησε για την αναγκαιότητα να μην εγκαταλείψει η ελληνική μειονότητα τα χωριά (και πάνε στράφι τα ελληνικά συμφέροντα). Παράλληλα δύο πλοία του ελληνικού πολεμικού ναυτικού κατέπλευσαν στους Άγιους Σαράντα με 40 τόνους φάρμακα και βοήθεια που συγκέντρωσε ο Δήμος Αθηναίων. Τις κονσέρβες και τα παυσίπονα συνόδευε ο δήμαρχος Αβραμόπουλος που με περισσή περηφάνια δήλωνε πως "πραγματοποιήσαμε για πρώτη φορά μια επαφή διαφορετικού τύπου από τις μέχρι τώρα επίσημες επαφές που είχε η Ελλάδα με την Αλβανία"⁶. Ωστόσο, οι ελληνικές επαφές κάθε τύπου με τον αλβανικό νότο δεν έμειναν αναπάντητες από την αλβανική κυβέρνηση που μπορεί μεν να είχε ζητήσει διεθνή στρατιωτική βοήθεια, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν εννοούσε να γίνει ο αλβανικός νότος ξέφραγο αμπέλι για τους Έλληνες. Τις επόμενες ημέρες το αλβανικό υπεξ απέστειλε διάβημα στην Αθήνα για την επίσκεψη Κρανιδιώτη στο νότο, ενοχλημένο από την πέραν του δέοντος κινητικότητα της Ελλάδας στα εσωτερικά της Αλβανίας που τις μέρες εκείνες μάλιστα περιλάμβανε και την υποδοχή του Φάτος Νάνο (που έφτασε συνοδεία ελληνικών αστυνομικών) στη Θεσσαλονίκη από Έλληνες επίσημους, και πιο συγκεκριμένα από τον υπουργό Μακεδονίας-Θράκης Φ. Πετσάλνικο.

Από την άλλη βέβαια, η ίδια αλβανική κυβέρνηση εθνικής ενότητας έστειλε στην Ελλάδα και την Ιταλία ειδικό αίτημα για βοήθεια στην ανασυγκρότηση του αλβανικού στρατού. Το αίτημα αυτό απευθυνόταν αποκλειστικά στις δύο χώρες (ήταν δηλαδή εκτός των αρμοδιοτήτων της επιχείρησης ALBA). Κι όταν τρεις Έλληνες αξιωματικοί μετέβησαν στα Τίρανα για να συμφωνήσουν τα περαιτέρω, στο βήμα της αλβανικής Βουλής ο πρώην αρχηγός των μυστικών υπηρεσιών Μπασκίμ Γκαζι-ντέντε προειδοποιούσε υπενθυμίζοντας πως το 1990 είχε εκπονηθεί από ελληνι-

κές μυστικές υπηρεσίες και οργανώσεις σχέδιο απόσχισης της "Βορείου Ηπείρου" από την αλβανική κυριαρχία με ένοπλη εξέγερση. Το σχέδιο αυτό είχε την κωδική ονομασία "Λωτός", δεν τέθηκε σε εφαρμογή το 1990 και, κατά τα λεγόμενά του, το 1997 εφαρμοζόταν σημείο προς σημείο. Πρόσθεσε κιόλας ότι οι ελληνικές μυστικές υπηρεσίες ήξεραν τις τοποθεσίες όπου βρίσκονταν οι αποθήκες όπλων του αλβανικού στρατού που λεηλατήθηκαν, καθώς συνεργαζόταν μαζί τους ένας πρώην αρχηγός του επιτελείου του αλβανικού στρατού επί Χότζα, ονόματι Κίτσο Μουστακί⁷. Η ομιλία του Αλβανού κυπατζή στη Βουλή που μεταδόθηκε σε απευθείας τηλεοπτική μετάδοση στις 26 Μαρτίου ξεκινούσε μάλιστα ως εξής: "Οι καταστάσεις που βιώνουμε τελευταία στην Αλβανία παρουσιάζονται αρκετά δύσκολες. Τίθεται υπό αμφισβήτηση η ακεραιότητα της Αλβανίας, με κίνδυνο μέχρι και το διαμελισμό της, προς όφελος των γειτονικών χωρών. Οι βλέψεις αυτές είναι πολύ πρώιμες και κατά καιρούς έχουν αξιοποιηθεί οι κατάλληλες συγκυρίες για την πραγματοποίησή τους"⁸. Οι δηλώσεις αυτές, παραμονές σχεδόν την επισήμοποίησης της απόφασης για αποστολή στρατιωτικής δύναμης στην Αλβανία, αντιμετώπιστηκαν από τον ελληνικό τύπο ως χολή που στάζουν τα τσιράκια του Μπερίσα σε βάρος της Ελλάδας, ειδικά τώρα που Έλληνες αξιωματούχοι βρίσκονται στα Τίρανα για να "βοηθήσουν" τη χώρα. Η ΜΑΒΗ, τα παρακρατικά ιδρύματα της "Βορείου Ηπείρου" και όλα τα σχετικά για τα οποία γράφαμε στα προηγούμενα τεύχη για τις αρχές της δεκαετίας του '90 σκουπίστηκαν κάτω από το χαλάκι. Δεν ήταν όμως ξεχασμένα τουλάχιστον από μια μερίδα του αλβανικού κράτους που ενόψει ελληνικού στρατού στην Αλβανία θύμιζε τις πρόσφατες εκδηλώσεις των ελληνικών επεκτατικών βλέψεων.

Στρατός στην Αλβανία, στρατόπεδα συγκέντρωσης στην Ελλάδα

Καθώς ετοιμαζόταν η στρατιωτική επέμβαση, χιλιάδες Αλβανοί προσπαθούσαν να διαφύγουν από το χάος στο οποίο είχε βυθιστεί η χώρα. Οι νεκροί από τις απаркές των εξεγέρσεων ξεπερνούσαν τους 200, και χιλιάδες προσπαθούσαν να διαφύγουν στην Ιταλία και την Ελλάδα. Αμφότερες οι χώρες έδειξαν μεγάλη ετοιμότητα και θερμότερες διαθέσεις "φιλοξενίας". Η μεν Ιταλία έστειλε καράβια του πολεμικού ναυτικού που περιπολούσαν στα αλβανικά ύδατα φτιαχόνοντας σχεδόν συνθήκες αποκλεισμού για τα καράβια των μεταναστών. Στις 29 Μαρτίου μάλιστα ιταλική φρεγάτα βύθισε πλοίο (επίσημως: "το σκάφος ανετράπη", όπως λέγανε τις πρώτες μέρες) στέλνοντας στο βυθό της Αδριατικής 100 τουλάχιστον μετανάστες.

Η δε Ελλάδα άρχισε να αναθερμαίνει τα... στρατόπεδα συγκέντρωσης. Όπως και στις αρχές της δεκαετίας του '90, τα πρώτα κύματα Αλβανών εργατών στην Ελλάδα αντιμετώπιστηκαν με στρατόπεδα συγκέντρωσης στα Ιωάννινα και άλλου, έτσι και τώρα στις ίδιες περιοχές ξαναστήθηκαν φυλακές εργατών με τη διαφορά ότι τώρα διαφημιζόταν ως "κέντρα φιλοξενίας" και "προσωρινής στέγασης Αλβανών προσφύγων" μέχρι να κατασιγάσει η κρίση στην Αλβανία. Η σύνδεση ωστόσο των "κέντρων φιλοξενίας" με τον συνολικό πληθυσμό των Αλβανών εργατών δίχως χαρτιά στην Ελλάδα γινόταν από τους ίδιους τους κυβερνώντες. Να για παράδειγμα τι γραφόταν σε δημοσίευμα της εποχής:

Σύμφωνα με το σχέδιο της κυβέρνησης βρίσκονται σε ετοιμότητα τρία κέντρα φιλοξενίας στους νομούς Ιωαννίνων και Κέρκυρας -οι χώροι των οποίων ανήκουν στο ΠΙΚΠΑ και τον Εθνικό Οργανισμό Πρόνοιας- ενώ οι νομαρχίες διαθέτουν έναν μεγάλο αριθμό αντίσκηνων -πάνω από 50.000- για να προσφέρουν στέγη σε οργανωμένους καταυλισμούς.

Ο ελληνικός στρατός περιπολεί στις αλβανικές περιοχές ευθύνης του με "ανθρωπιστικές" διαθέσεις. (Πηγή: ΔΙΣ)

Αριστερά, αλβανικό συγκρότημα που έχει κληθεί για να διασκεδάσει τους έλληνες στρατιώτες στην Αλβανία. Δεξιά, η γνώριμη greek orthodox φάση. Η έναρξη της ALBA συνέπεσε με το Πάσχα και ο έλληνας πρέσβης στην Αλβανία ψήνει αρνιά με "τα παιδιά μας που είναι μακριά από τις οικογένειές τους". Τα κακόμοιρα, τι τραβάνε.... (Από ΔΙΣ)

(...) Υπολογίζεται ότι σήμερα στο ελληνικό έδαφος φιλοξενούνται πάνω από 300.000 Αλβανοί πολίτες και η πλειοψηφία αυτών δεν διαθέτει κάρτα ανεργίας και δεν έχει άδεια παραμονής στη χώρα μας. "Εδώ και πολλά χρόνια φιλοξενούμε περισσότερους Αλβανούς από,τι η Ιταλία. Αυτό το γνωρίζει η Κομισιόν", τόνισε ο ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Γιάννης Ρουμπάτης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ανοικτά δύο προγράμματα ανθρωπιστικής βοήθειας προς την Αλβανία και προβλέπεται χρηματοδότηση 170 εκατομμύρια ECU.

"Αν μας ζητηθεί, μπορούμε να φιλοξενήσουμε για μερικούς μήνες, μέχρι να κοπάσει η κρίση Αλβανούς πολίτες στο έδαφος της χώρας μας. Θα τους παρέχουμε στέγη, τροφή και υγειονομική περίθαλψη.", δήλωσε στην "Ε" ο υφυπουργός Υγείας κ. Θεόδωρος Κοτσώνης.

(Πού θα εγκατασταθούν οι πρόσφυγες από την Αλβανία, Εξουσία 20/3/1997)

Αναγνωρίζετε τίποτα ομοιότητες με όσα λέγονται και σήμερα; Για σκεφτείτε το: "Η πλειοψηφία των Αλβανών στην Ελλάδα είναι δίχως χαρτιά", η χώρα υποδέχεται "περισσότερους μετανάστες απ' ό,τι η Ιταλία". Όσο για εκείνες τις αναφορές στην Κομισιόν που "γνωρίζει και τρέχει κάτι προγράμματα εκατομμυρίων ECU", πρόκειται για σαφέστατες απαιτήσεις να σκάσουν κανά φράγκο οι Ευρωπαίοι στους Έλληνες για "ζεστή φιλοξενία". Τα φράγκα απ'την Ευρώπη δεν άργησαν όπως όλοι ξέρουμε καθόλου να έρθουν. Ο συνδυασμός δε ελληνικού στρατού στην Αλβανία και στρατοπέδων "φιλοξενίας" στην Ελλάδα δημιουργούσε καταστάσεις πρωτόγνωρης "ανάτασης" από ιδεολογικής, ψυχολογικής και υλικής απόψεως στον τόπο.

Εμπρός μας!

Βρισκόμαστε στις αρχές Απριλίου 1997 και οι προετοιμασίες για την αποστολή της πολυεθνικής δύναμης στην Αλβανία παίρνουν στην Ελλάδα τη μορφή πιέσεων και διαπραγματεύσεων γύρω από τα εξής ζητήματα: α) πώς θα γίνει να στείλουμε όσο περισσότερους στρατιώτες γίνεται, β) πώς θα γίνει να πάρουμε επιτελική θέση, αν όχι το γενικό κουμάντο, στη διοίκηση όλης της πολυεθνικής δύναμης (και να μην παίζουν μπάλα μόνο οι Ιταλοί) και γ) πώς θα γίνει να εγκαταστήσουμε τα γαλανόλευκα στρατά μας στο νότο όπου, όπως είπαμε, έχουμε "συμφέροντα και ελληνική μειονότητα". Εύλογα λοιπόν ένας αντικειμενικός παρατηρητής θα ρωτούσε ρητορικά "τίποτ' άλλο θέλετε, ρε Έλληνες;". Ας επιμείνουμε όμως λίγο ακόμη στο τι ήθελαν οι Έλληνες.

Σύνταγμα και όχι τάγμα θα αποστείλει τελικά η Ελλάδα στην Αλβανία στο πλαίσιο της πολυεθνικής αστυνομικού χαρακτήρα δύναμης, λόγω των αυξημένων αναγκών κάλυψης περισσότερων περιοχών στην Αλβανία, αλλά και της "επιθυμίας" της Αθήνας να πάρει θέσεις σε πόλεις του αλβανικού Νότου.

Η εξέλιξη αυτή (...) προέκυψε για τέσσερις διαφορετικούς λόγους: (...) γιατί η Αθήνα σκοπεύει να εγκατασταθεί σε όσο το δυνατό περισσότερες περιοχές της Αλβανίας και δε στο Νότο της χώρας. (...) Γιατί η Άγκυρα προχώρησε κι αυτή σε αύξηση της δύναμης, σε 700 περίπου στρατιώτες, που θα αποστείλει στην Αλβανία. (...) Γιατί στόχος της Αθήνας είναι να αναλάβει την υποδιοίκηση μαζί με τους Γάλλους, και άρα θα πρέπει να διαθέτει και ανάλογη αριθμητική στρατιωτική παρουσία.

Σύμφωνα με πληροφορίες της "Ε" η ελληνική δύναμη σε πλήρη ανάπτυξη θα φτάσει -και ενδεχομένως θα ξεπεράσει- τους 1.000 άνδρες οι οποίοι εκτός

των Τιράνων και της Αυλώνας θα εγκατασταθούν ενδεχομένως στο Αργυρόκαστρο, το Ελμπασάν και τους Αγ. Σαράντα, ενώ θα ελέγχουν και τις συνοριακές διαβάσεις στην Κακαβιά και την Κρυσταλλοπηγή.

(Έλληνες σε Αργυρόκαστρο και Ελμπασάν, Εξουσία 10/4/1997)

Υπέρμετρες οι φιλοδοξίες των Ελλήνων όπως βλέπει κανείς στα παραπάνω, φυσικά και δεν ικανοποιήθηκαν όλες στο ακέραιο όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω, φυσικά γιατί όπως βλέπετε στην επιχειρήση ALBA το πού θα καρφωνόταν κάθε σημαίο στο χάρτη της Αλβανίας εξαρτιόταν από τους ευρύτερους κρατικούς ανταγωνισμούς στην περιοχή. Π.χ. εκτός από την Ιταλία, υπήρχε στο λογαριασμό και η Τουρκία με ιδιαίτερες βλέψεις για ναυτική βάση στο λιμάνι της Αυλώνας.

Σύνθετα λοιπόν τα πράγματα για την ελληνική εξωτερική πολιτική που κινούνταν στη γραμμή "όχι μονομερείς ενέργειες και προκλήσεις" αλλά όχι και "ουραγοί στις εξελίξεις". Γι'αυτό και η ελληνική διπλωματία έπαιζε δυναμικά. Δεν φτάνει που φιλοδοξούσε να δει την ελληνική σημαία καρφωμένη σε όλο σχεδόν το νότο της Αλβανίας, επιδίωκε κιόλας να αποκτήσει η Ελλάδα το γενικό κουμάντο της ALBA, ρίχνοντας μπηχτές ενάντια στους Ιταλούς ανταγωνιστές. Να για παράδειγμα τι δήλωνε ο έγκλειστος σήμερα στον Κορυδαλλό λόγω της γνωστής αχαριστίας του κράτους απέναντι στους υπαλλήλους του, Άκης Τσοκατζόπουλος ως υφυπουργός Άμυνας την εποχή εκείνη, σχετικά με την ασαφή πολιτική κατάσταση στο εσωτερικό της Ιταλίας που είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερεί η έγκριση από το ιταλικό κοινοβούλιο της αποστολής στρατού στην Αλβανία: "αν η Ιταλία δεν μπορεί να ξεπεράσει τα εσωτερικά της προβλήματα, "υπάρχουν άλλοι οι οποίοι μπορούν να εγγυηθούν για την πολυεθνική επιχειρήση". Και για να μην έχουμε αμφιβολίες τι ακριβώς εννοεί, η εφημερίδα που φιλοξενεί τις δηλώσεις φροντίζει αμέσως να διευκρινίσει ότι: "πίσω από την δήλωση Άκη Τσοκατζόπουλου βρίσκεται η ενδόμυχη επιθυμία της ελληνικής κυβέρνησης να αναλάβει με τους Γάλλους, αν όχι μόνη, τη διοίκηση της πολυεθνικής επιχειρήσης, κερδίζοντας το χαμένο έδαφος και την πρωτοκαθεδρία από τους Ιταλούς"¹⁰.

Εντωμεταξύ, το αρραγές εσωτερικό μέτωπο τι λέει; Το ΚΚΕ αρχικά δήλωνε πως η αποστολή πολυεθνικής δύναμης στην Αλβανία "είναι έγκληματική ενέργεια κατά του εξεγερμένου αλβανικού λαού", ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στηρίζοντας τον Μπερίσα αδιαφορεί για τις συνέπειες της συμμετοχής στο έγκλημα¹¹ και λίγες μέρες αργότερα αρκέστηκε να γκρινιάζει γιατί η κυβέρνηση δεν έφερε το θέμα της αποστολής στρατού στην Αλβανία στο ελληνικό κοινοβούλιο. Ο δε Συνασπισμός δεν είχε κανένα πρόβλημα με την αποστολή στρατιωτικής δύναμης στην Αλβανία: "Ο πρόεδρος του ΣΥΝ Νίκος Κωνσταντόπουλος τάχθηκε με δηλώσεις του υπέρ της αποστολής στρατιωτικών δυνάμεων στην Αλβανία, χαρακτήρισε όμως ακατανόητη την άρνηση της κυβέρνησης να φέρει το θέμα για έγκριση στη Βουλή τη στιγμή που αυτό θεωρείται αυτονόητο για όλες τις άλλες κυβερνήσεις των χωρών που συμμετέχουν στην επιχειρήση"¹². Εντάξει, αστεία πράγματα. Του είδους ας προσποιηθούμε δημοσίως πως διαφωνούμε, ενώ υπόγεια συμφωνούμε ότι η αποστολή στρατού στην Αλβανία είναι προς όφελος του εθνικού συμφέροντος.

Ούριος δηλαδή ο άνεμος στα πανιά του ελληνικού επεκτατισμού. Υπήρχε μόνο έναν μικρό προβληματάκι. Οι αρχικές εκτιμήσεις ότι σε περίπτωση που η ελληνική στρατιωτική συμμετοχή ξεπερνούσε τους 500-600 άνδρες τότε θα θεωρούνταν πιθανό να περιλαμβάνονται σε αυτή και κληρωτοί φαντάροι, πρέπει να ενεργοποιήσε άμεσα τα ανακλαστικά της ελληνίδας μάνας αλλά και να γιγάντωσε τον τρόπο του πολιτικού κόστους στα κυβερνητικά επιτελεία. Έτσι, η όποια υπόνοια περί συμμετοχής κληρωτών θάφτηκε γοργά στα τρίςβαθα, ενώ όπως διαβάζουμε παρακάτω:

Κάποιοι άλλοι πάντως δεν περνάνε διόλου καλά. Χιλιάδες Αλβανοί προσπαθούσαν να φύγουν από τη χώρα και σε αντάλλαγμα η Ιταλία βύθισε ένα πλοίο με μετανάστες ενώ η Ελλάδα ξανάνοιξε τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. (αριστερά Εξουσία 10/4/1997, δεξιά Τα Νέα 29/3/1997)

Χθες υπήρξαν και ορισμένες διαμαρτυρίες γονέων σε μερίδα ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης για περιπτώσεις ΕΠΥ (Εθελοντές Πενταετούς Υποχρέωσης) που έχουν επιλεγεί να σταλούν στην Αλβανία, χωρίς να έχουν προσφερθεί εθελοντικά.

Το υπουργείο Άμυνας, παρ' ότι διέψευσε τις καταγγελίες, διευκρίνισε ότι όσοι εκ των εθελοντών έχουν μετανιώσει για την επιλογή τους δεν είναι υποχρεωμένοι να στελεχώσουν την αποστολή στην Αλβανία.

(Τη Δευτέρα οι πρώτοι Έλληνες στα Τίρανα, Εξουσία 11/4/1997)

Μα, ούτε καν οι Εθελοντές Πενταετούς; Ναι, ούτε καν οι Εθελοντές Πενταετούς! Προφανώς η ασυμβατότητα μεταξύ των νέων αναγκών στις οποίες καλούνταν να ανταποκριθεί ο ελληνικός στρατός την post cold war era και της αντίληψης των εθελοντών ότι η καριέρα στο στρατό είναι ένας συνδυασμός καρέκλας εφοριακού με διαλείμματα για πους απς, πρέπει να αποτέλεσε και να εξακολουθεί να αποτελεί ζήτημα για σκέψη, ανάλυση και περισυλλογή στα στρατιωτικά επιτελεία ακόμα μέχρι τις μέρες μας. Πάντως η εφημερίδα Εξουσία προσπάθησε να θερμάνει το εθνικό φρόνημα των εθελοντών, διερωτώντας "ποιοι είναι ο άγνωστος Έλληνας φαντάρος ή αξιωματικός που τόλμησε να δηλώσει ειδικά σήμαρα εθελοντής;"¹³. Η απάντηση φυσικά ήταν περισσότερο κάτι σαν ευκολόγιο του είδους "να υλοποιηθούν οι έλληνες εθελοντές τους αμείλικτους στρατηγικούς σχεδιασμούς της Ελλάδας στη εποχή της "νέας τάξης πραγμάτων"¹⁴ παρά μια καταγραφή του προφίλ του έλληνα εθελοντή.

Ξαναγυρνώντας στο θέμα μας, η επιχείρηση ALBA στελεχώθηκε τελικά από ελληνικής πλευράς με 803 άντρες, όλοι τους μόνιμοι υπαξιωματικοί, εθελοντές μακράς θητείας, και εθελοντές πενταετούς υποχρέωσης (από αυτούς, είπαμε μόνο όσοι ήθελαν). Η συγκρότηση του στρατιωτικού αυτού σώματος που βαφτίστηκε "Ελληνική Δύναμη Αλβανίας" (ΕΛΔΑΛ) έγινε στη Νέα Σάντα Κιλκίς (ναι, σε εκείνο το στρατόπεδο όπου έγιναν πρόσφατα εκείνες οι στρατιωτικές ασκήσεις για την καταστολή διαδηλώσεων στις πόλεις) και άρχισε σταδιακά να αναχωρεί για εγκατάσταση στην Αλβανία από τις 15 Απριλίου 1997 κι έπειτα. Η ΕΛΔΑΛ τελικά, κατόπιν διαπραγματεύσεων με τα λοιπά κράτη που συμμετείχαν στην επιχείρηση (Ιταλία, Γαλλία, Τουρκία, Ρουμανία, Ισπανία, Αυστρία, Δανία, Σλοβενία, Βέλγιο), δεν κατάφερε να αναπυχθεί πλήρως στον αλβανικό νότο ούτε και να πάρει το γενικού κουμάντο της πολυεθνικής δύναμης το οποίο ανατέθηκε τελικά στους Ιταλούς. Εγκαταστάθηκε σε στρατόπεδα του αλβανικού στρατού σε τρεις πόλεις, στα Τίρανα, το Ελμπασάν και την Αυλώνα. Ας δούμε τι λέγανε οι έλληνες караβανάδες σχετικά:

Σε συνεχείς και επίπονες συνεδριάσεις οι εκπρόσωποι συμφώνησαν στη δομή της FMP [Forza Multinazionale Protezione - Πολυεθνική Δύναμη Προστασίας] και στην αρχική ανάπτυξη των δυνάμεων σε περιοχές ευθύνης και ενδιαφέροντος. Στο θέμα αυτό υπήρξαν σκληρές διαπραγματεύσεις, αφού εκτός από τις ιταλικές προθέσεις -αναμενόμενων κατά κάποιο τρόπο- η ελληνική αντιπροσωπεία είχε να αντιμετωπίσει και τη γνωστή τουρκική κακοπιστία με βασική επιδίωξη τη μείωση της ελληνικής συμμετοχής και συμβολής στο έργο της FMP.

Οι εκπρόσωποί μας πέτυχαν την ανάπτυξη των ελληνικών δυνάμεων σε περιοχές ενδιαφέροντος (νότια Τιράνων και Αυλώνα), ενώ παράλληλα πρότειναν διοικήσεις ταξιαρχίας και τάγματος στις πόλεις Αυλώνα και Κορυτσά αντίστοιχα. Επίσης πέτυχαν όπως στη διαταγή επιχειρήσεων περιληφθεί η χρησιμοποίηση των σημείων εισόδου-εξόδου Κακαβιάς και Κρυσταλλοπηγής για τις ανάγκες της FMP. Όλα τα παραπάνω για ευνόητους λόγους, λόγω της παρουσίας της ελληνικής μειονότητας.

(...) Στις 19 Μαΐου 1997 ο Λόχος Ασφαλείας μεταστάθμευσε στο Ελμπασάν. Η μεταστάθμευση τμημάτων της ΕΛΔΑΛ προς νότο ήταν αποτέλεσμα πιέσεων διά προσωπικών επιστολών του Α/ΓΕΕΘΑ Πτέρραρχου Τζογάνη Αθανασίου

ου προς τον Α/ΓΕΕΘΑ Ιταλίας Ναύαρχο Ventouroni (...) για ανάπτυξη των ελληνικών δυνάμεων σε νοτιότερα τμήματα της Αλβανίας, προσπάθεια διανοίξεως δρομολογίων προς Ελλάδα και βέβαια εκτελέσεως αποστολών στις ελληνόφωνες περιοχές της Νότιας Αλβανίας.

Σημειώνεται ότι από την έναρξη της επιτελικής σχεδιάσεως επιδίωξη της ελληνικής αντιπροσωπείας, σύμφωνα πάντα με τις εντολές της πολιτικής ηγεσίας, ήταν η ανάπτυξη στη Νότια Αλβανία κατά το δυνατό ελληνικών μόνο δυνάμεων, ή και ιταλικών για ευνόητους λόγους (ελληνική μειονότητα).

(Η ελληνική δύναμη στην Αλβανία (Απρ.-Αυγ. 1997), Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, 1998, σ. 44 και σ.51)

Να μια ιδέα για το πώς συζητιούνται οι στρατιωτικές επεμβάσεις σε μια χώρα, και δη σε μια όμορη χώρα. Πιέσεις, επιστολές και σκληρές διαπραγματεύσεις για την ανάπτυξη σε "περιοχές ενδιαφέροντος" έκαστου κράτους που συμμετέχει στην επέμβαση. Έτσι και για τους Έλληνες, η εγκατάσταση στον αλβανικό νότο ήταν ο διακαής και ανοικτά ομολογημένος πόθος που αναγκαρήσαν τελικά να τον μοιραστούν με Ιταλία και Ρουμανία (βλ. χάρτη). Κατάφεραν, επιπλέον, να αναλάβουν περιπολίες από κοινού με τους Ιταλούς στον οδικό άξονα Πόγγραδετς - Κορυτσά - Αργυρόκαστρο, ενώ παράλληλα οι εφοδιοπομπές που έμπαιναν από την Ελλάδα στην Αλβανία γίνονταν συνοδεία της ελληνικής αστυνομίας (και όχι του στρατού, για να μην θεωρηθεί πρόκληση).

Και για να πάρουμε μια ιδέα του πώς αποτυπώθηκαν οι κόντρες και οι ανταγωνισμοί στο πλήθος των στρατιωτών που θα έστελνε κάθε κράτος στην επιχείρηση ALBA, έχουμε και λέμε: σε συνολική δύναμη 6.708 στρατιωτών, οι Ιταλοί έστειλαν 3.214 άνδρες, η Γαλλία 954, η Ελλάδα 803, η Τουρκία 774, η Ρουμανία 399, η Ισπανία 342, η Αυστρία 115.

Οι Έλληνες στρατιώτες "μαθαίνουν την Αλβανία"

Ο ελληνικός στρατός μέχρι τα τέλη του Απριλίου εγκαταστάθηκε στα συμφωνημένα σημεία "δίχως να συναντήσει σοβαρά προβλήματα". Η κύρια δύναμή του αποβιβάστηκε μέσω ελληνικών αρματαγωγών στο λιμάνι του Δυρραχίου και η προέλασή του μέχρι τα Τίρανα καταγράφηκε στον ελληνικό τύπο ως εξής:

Η διαδρομή από το Δυρράχιο προς τα Τίρανα όμως ήταν πραγματικά εντυπωσιακή. Το κομβόι των 90 οχημάτων χωρίστηκε σε δύο φάλαγγες, εκ των οποίων η μία πέρασε μέσα από το κέντρο της αλβανικής πρωτεύουσας. Χιλιάδες Αλβανοί βγήκαν από τα σπίτια τους και παρακολουθούσαν με ανάμικτα συναισθήματα την ελληνική φάλαγγα, με τη σημαία να ανεμίζει στο θωρακισμένο όχημα που προπορευόταν.

(Μεγάλη Εβδομάδα στην Αλβανία με τους Έλληνες στρατιώτες, Εξουσία 24/4/1997)

Καμάρι και περηφάνια τα αισθήματα των ελλήνων, "ανάμικτα" εκείνα των αλβανών. Εξ ου και οι μισοί από τους συνολικά 803 έλληνες στρατιώτες στην Αλβανία ήταν επιφορτισμένοι με τα μέτρα ασφαλείας των στρατοπέδων, προφανώς εξαιτίας εκείνων των "ανάμικτων" αισθημάτων του πληθυσμού που μια σημαντική μάλιστα μερίδα του ήταν και οπλισμένη¹⁵. Οι ίδιοι οι караβανάδες εξηγούσαν άλλωστε ότι οι "απειλές για την ΕΛΔΑΛ" προέρχονταν είτε από "ένοπλες ομάδες εξεγερμένων Αλβανών που δεν ελέγχονταν ούτε από τις κατά τόπους επιτροπές και τους ηγέτες των εξεγερμένων. Από συμμορίες ελεγχόμενες από την αλβανική μαφία. Από μερίδα του πληθυσμού που διακατεχόταν από δυσπιστία ή εχθρότητα προς την Ελλάδα. Από την αρχική αρνητική στάση των επιτροπών των εξεγερμένων αναφορικά με την παρουσία στρατιωτικών δυνάμεων. (Η αρχική τους ερμηνεία ότι η παρουσία τους λειτουργούσε υπέρ του Προέδρου Σαλί Μπερίσα πιθανό να δημιουργούσε σοβαρή ένταση στις σχέσεις τους). Από βίαιες ενέργειες πεινασμένων ατόμων που ανέμεναν στις ουρές για τη διανομή ανθρωπιστικής βοήθειας. Από πιθανές ναρκωτικές σε στρατιωτικές βάσεις, σιδηροδρομικούς σταθμούς και τούνελ"¹⁶.

Χάρτης της Αλβανίας όχι με στρατιωτικά αλλά με φουντάδια. Ο Τάσος Τέλλογλου μας πληροφορεί για το ναρκωτικό στα ελληνοαλβανικά σύνορα και πώς η ελληνική αστυνομία το διευκολύνει. (Καθημερινή, 26/4/1997)

Τα καθήκοντα συνεπώς της ΕΛΔΑΛ σε όλη τη διάρκεια της επιχείρησης ALBA (έως τον Αύγουστο του 1997) ήταν οι αποστολές αναγνώρισης και οι περιπολίες γύρω από τα στρατόπεδα όπου ήταν εγκατεστημένη. Η συνοδεία οχημάτων μη κυβερνητικών οργανώσεων που κουβαλούσαν "ανθρωπιστική βοήθεια" (τροφή και φάρμακα). Η υποστήριξη της διεξαγωγής των εκλογών στις 29/6/1997 μέσα από περιπολίες στις περιοχές ευθύνης της, η μεταφορά επιτηρητών του ΟΑΣΕ από και προς τα εκλογικά κέντρα και η "τήρηση εφεδρειών για επέμβαση σε περίπτωση που χρειαζόταν". Τούτο το τελευταίο σήμαινε πως οι ελληνικές δυνάμεις επιτρεπόταν "έπειτα από αποτυχία άλλων μη βίαιων ενεργειών να χρησιμοποιήσουν βία σε περίπτωση που πολίτες εμπόδιζαν την κίνηση των φίλιων δυνάμεων με διαδηλώσεις, εξεγέρσεις ή άλλα μέσα"¹⁷.

Στο μεταξύ, ο δημοσιογράφος Τάσος Τέλλογλου πήγε αυτοπροσώπως στην Αλβανία για να δει από κοντά τα ένστολα παιδιά μας, την πρώτη εβδομάδα εγκατάστασής τους. Μας πληροφορήσε ότι:

Η πρώτη εβδομάδα πέρασε για τους Έλληνες χωρίς ντους. Το ζεστό νερό κάθε πρωί είναι πολυτέλεια για όσους βρέθηκαν από το οικογενειακό "προστατευτικό" περιβάλλον στην αλβανική "ζούγκλα". Είναι "το μοναδικό σημάδι ότι είμαστε ζωντανοί" λέει ο Σεφέρης στις "Μέρες" του το 1937, όταν ήταν πρόξενος στην Κορυτσά.

Όμως δεν είναι ακριβώς έτσι. Υπάρχουν και άλλα πράγματα που αποδεικνύουν ότι είσαι ζωντανός στις αλβανικές συνθήκες. Π.χ. οι τρεις προσφορές επώνυμων Αλβανών προς την ελληνική πρεσβεία στα Τίρανα να εφοδιάσουν τον ελληνικό στρατό με... γυναικές. Μπορεί να είναι ακόμη νωρίς και οι άνδρες του ελληνικού τάγματος να "ανακυκλώνονται" ανά μερικές εβδομάδες αλλά η σχέση τους με τον αλβανικό πληθυσμό είναι πιθανόν να διαμορφωθεί ως ένα από τα πιο "δύσκολα" κεφάλαια...

(Οι Έλληνες στρατιώτες μαθαίνουν την Αλβανία, Καθημερινή 27/4/1997)

Αυτό κι αν είναι κυνισμός! Δεν έχουν ούτε τη μάνα ούτε τη σύζυγο κοντά, δεν έχουν καν ζεστό νερό, μπορούν όμως άμα θέλουν να έχουν πουτάνες με το κιλό! Εκτός απ' τις κακουχίες των δύσμοιρων τέκνων της ελληνικής οικογένειας απέναντι στο τιτάνιο έργο εκπολιτισμού της "αλβανικής ζούγκλας", ο Τέλλογλου είπε να βουτήξει στη "ζούγκλα" για να ανακαλύψει την "Κολομβία της Ευρώπης". Οι ανταποκρίσεις του συνοδεύονταν από χάρτες της Αλβανίας όχι με στρατιωτικά αυτή τη φορά αλλά με φουντάδια. Θέμα των ανταποκρίσεων: οι νέοι εισοδοί των ναρκωτικών στην Ελλάδα από την ορεινή πλευρά των ελληνοαλβανικών συνόρων. Κι όμως στο σχετικό ρεπορτάζ του, με έκπληξη ανακαλύπτει κανείς ότι η "αλβανική ζούγκλα" δεν είναι τόσο το θέμα όσο... η μαφιοποίηση της ελληνικής αστυνομίας, της Δικαιοσύνης και των τοπικών κοινωνιών. Ιδού για του λόγου το αληθές:

Μια δεύτερη ματιά στα στοιχεία του υπουργείου Δημοσίας Τάξεως από το νομό Καστοριάς ανατρέπει το μύθο της εμπλοκής αποκλειστικά Αλβανών σε αυτού του είδους το εμπόριο. Στις 67 συνολικά υποθέσεις λαθρεμπορίας ναρκωτικών που διαλεύκαναν οι τοπικές αστυνομικές αρχές -η ηγεσία της είχε τη φαινή ιδέα έπειτα από άνωθεν εντολές να "ξηλώσει" το εξαιρετικά πετυχημένο γκρουπ της δίωξης ναρκωτικών τον περασμένο χρόνο με αποτέλεσμα οι επιδόσεις της σημερινής ομάδας να έχουν πέσει κατακόρυφα- ενεπλάκησαν 56 Έλληνες και 46 Αλβανοί.(...) Ενώ οι περισσότεροι από τους Αλβανούς βρίσκονται στη φυλακή, οι πλέον εξέχοντες από τους Έλληνες εμπόρους κυκλοφορούν ελεύθεροι χάρη στις καλές τους "διασυνδέσεις" με διοίκηση και Δικαιοσύνη.

(...) Οι αλλαγές στη σύνθεση αυτών των ομάδων δίωξης, που υπάρχουν στη μεθόρι, είναι συνεχείς, τα δικαστήρια απρόθυμα να ρισκάρουν συγκρούσεις με έξωθεν παρεμβάσεις και ο Τύπος ιδιαίτερα ευαίσθητος στα ατομικά δικαιώματα των λαθρεμπόρων. Και οι τοπικές κοινωνίες δεν ενθαρρύνουν τους

Ο Σημίτης αριστερά ρωτά τον Μητσοτάκη αν όντως στις αρχές των 90's θέλανε να φάνε τη "Βόρεια Ήπειρο" σύμφωνα με το σχέδιο Λωτός για το οποίο μίλησε στο αλβανικό κοινοβούλιο ο τέως αρχηγός των αλβανικών μυστικών υπηρεσιών, παραμονές της επιχείρησης ALBA. Κάπως καρφωματικό για τους Έλληνες το σκίτσο, δεν νομίζετε; (Τα Νέα 28/3/1997)

πολλούς ελέγχους για να μη θιγούν τα ντόπια λαθρεμπόρια (γούνα, πετρέλαιο) στο βαθμό που είναι ανεπτυγμένα.

(Ναρκωτικά από την "Κολομβία της Ευρώπης", Καθημερινή 26/4/1997)

Χαμός! Η ηγεσία των μπάτσων ξηλώνει τα πετυχημένα γκρουπ δίωξης ναρκωτικών στα ελληνοαλβανικά σύνορα, τα δικαστήρια δέχονται έξωθεν παρεμβάσεις για να ελευθερώνουν τους έλληνες εμπόρους, οι τοπικές κοινωνίες είναι βουτηγμένες στο λαθρεμπόριο, μα τι διάολο συμβαίνει στην ελληνική ζούγκλα; Και τι σημαίνει άραγε για μια χώρα που προσπαθεί τους εμπόρους ναρκωτικών να στέλνει στρατό σε περιοχές "ενδιαφέροντος" από πλευράς ναρκωτράφικου;

Αυτά γίνονταν, αυτά γράφονταν εν έτει 1997: οι Έλληνες όντως "μάθαιναν την Αλβανία" παρόλα με ένα σωρό άλλα πράγματα που γέμιζαν τις τσέπες τους. Η διεπιχείρηση ALBA που έχει πλέον ξεχαστεί, υπήρξε πολλαπλά ωφέλιμη για τα "εθνικά συμφέροντα": προπόνηση για τον ελληνικό στρατό σε επιχειρήσεις εκτός των συνόρων, εξοικείωση με τους ανταγωνισμούς με κράτη που έχουν επίσης συμφέροντα στην περιοχή, εκπαίδευση της ελληνικής κοινωνίας στις αξίες επεκτατισμού κ.ο.κ. Η επιχείρηση έληξε επισήμως μετά από πέντε μήνες, στις 12 Αυγούστου 1997, οπότε και άρχισαν να αποχωρούν τα στρατά από την Αλβανία. Οι εκλογές έγιναν και πρωθυπουργός εξελέγη ο Φάτος Νάνο. Επιπλέον, κατόπιν διμερούς συμφωνίας Ελλάδας - Αλβανίας ένας λόχος 208 ανδρών παρέμεινε σε στρατόπεδο στα Τίρανα έως το φθινόπωρο του 2000, μέσα από συμβάσεις που ανανεώνονταν κάθε έξι μήνες από την αλβανική βουλή. Η ελληνική αυτή δύναμη βαφτίστηκε ΕΛΔΑΛ-2 και αποστολή της ήταν να συνδράμει στην εκπαίδευση και αναδιοργάνωση του αλβανικού στρατού. Αλλά αυτή είναι μια άλλη ιστορία...

Σημειώσεις

1. Για περισσότερα στοιχεία σχετικά με τις πυραμίδες στην Αλβανία, δες Ιός, *Η κατάρρευση των βαλκανικών πυραμίδων*, Ελευθεροτυπία 4/1/1997.
2. Πού θα εγκατασταθούν οι πρόσφυγες από την Αλβανία, *Εξουσία* 20/3/1997.
3. Υπολογιζόταν ότι "το 50% της δομής των ενόπλων δυνάμεων της Αλβανίας δεν υφίσταται διαρθρωμένο, ενώ πάρα πολλές μονάδες είναι ληληλατημένες" (*Η διάλυση προβληματίζει του Έλληνες αξιωματικούς*, Τα Νέα 19/3/1997).
4. Δες σχετικά τη συνέντευξη του Γ. Κρανιδιώτη στην *Εξουσία* στις 11/3/1997 όπου του τίθενται τέτοια ερωτήματα τα οποία απάντησε ως εξής: "... θα κινηθούμε σε επίπεδα ευρωπαϊκών συλλογικών θεσμών. Η ΝΔ είναι εκείνη, αντίθετα που στήριξε τον Μπερίσα στις εκλογές του 1991. Από τη μια ενίσχυε τον Μπερίσα και από την άλλη προωθούσε ακραία στοιχεία που δημιουργούσαν προβλήματα στις ελληνοαλβανικές σχέσεις".
5. *Σημεία ελληνικής σύγκυσης στην Αλβανία...*, *Εξουσία* 15/3/1997.
6. "Ευχαριστούμε για τη βοήθεια, αρκεί να φτάσει σ'εμάς", Τα Νέα 20/3/1997.
7. *Προκλητικές αναφορές...*, Τα Νέα 27/3/1997.
8. Εκτενή αποσπάσματα από την ομιλία του Γκαζιντέντε στην αλβανική Βουλή παρατίθενται στο Στ. Τζίμας, *Στον αστερισμό του εθνικισμού*, εκδ. επίκεντρο 2010, σελ. 187-201.
9. *Έλληνες σε Αργυρόκαστρο και Ελμπασάν*, *Εξουσία* 10/4/1997.
10. Στο ίδιο.
11. Βλ. Τα Νέα 31/3/1997.
12. Βλ. *Τη Δευτέρα οι πρώτοι Έλληνες στα Τίρανα*, *Εξουσία* 11/4/1997.
13. *Ο άγνωστος στρατιώτης της "νέας τάξης"! Ποιοί είναι οι εθελοντές της επιχείρησης "Άλμπα"*, 16/4/1997.
14. Στο ίδιο.
15. Τα στοιχεία αυτά από το *Η ελληνική δύναμη στην Αλβανία* (Απρ.-Αυγ. 1997), Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, 1998.
16. Στο ίδιο, σελ.54.
17. Για τους κανόνες εμπλοκής της ΕΛΔΑΛ στην επιχείρηση ALBA και πάλι στο ίδιο, σ.55-57. Δεν βρήκαμε πουθενά καταγεγραμμένα περιστατικά βίαιης εμπλοκής (για ευνόητους μάλλον λόγους), πέρα από τη δολοφονία ενός Αλβανού από ελληνικά πυρά έξω από το στρατόπεδο της ελληνικής δύναμης στο Ελμπασάν. Η επίσημη αιτιολόγηση ήταν ότι ο Αλβανός "προσπαθούσε να πουλήσει ναρκωτικά σε σκοπό του στρατοπέδου, ο σκοπός αρνήθηκε, και ο αλβανός άρχισε να πυροβολεί". Δες σχετικά πάλι Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, σ. 66.